

podmiotów gospodarczych należących do sektora państwowego i publicznego, z drugiej strony zwiększała się liczba podmiotów sektora prywatnego. Liczba podmiotów gospodarczych działających w tym okresie na terenie gminy uległa kilkakrotnemu zwiększeniu. Nastąpił proces spadku zatrudnienia w większych jednostkach gospodarczych. Powstało dużo małych prywatnych podmiotów gospodarczych.

Gmina Unisław Jednostki zarejestrowane, stan na 1.01.1999. (zakłady osób fizycznych)

gmina	ogółem							
		d. produkcyjna	budownictwo	handel i napr.	Hotele i rest.	Transport mag.	pośrednictwo	Obsługa firm i nieruchom.
Unisław	134	11	16	56	1	16	1	12

Jednostki zarejestrowane w systemie REGON z terenu gminy Unisław stanowiły na koniec grudnia 1998 roku 24 % ogółu jednostek

Gmina Unisław i jednostki działające na jej terenie dominują również pod względem wartości środków trwałych znajdujących się we władaniu tych jednostek.

Sektor komunalny

Własność komunalna (gminna) i sektor komunalny pojawiły się ponownie w wyniku zaistniałych zmian systemu politycznego. Gmina w wyniku przeprowadzonej reformy stała się z mocy prawa właścicielem nieruchomości, które uprzednio należały do państwa. Gmina również przejęła przedsiębiorstwa i ich majątek, które działały na rzecz zaspokajania potrzeb funkcjonalnych gminy. W wyniku zaistniałej transformacji gmina stała się liczącym pracodawcą na lokalnym rynku pracy.

Gmina Unisław przejęła również szereg jednostek gospodarczych, szkół, przedszkoli, placówek służby zdrowia, kultury, które poprzednio były we władaniu państwa. Gmina w wyniku tego stała się liczącym pracodawcą dla szeregu sektorów lokalnego rynku pracy. Można stwierdzić, że gmina Unisław jest wiodącym pracodawcą dla sektora edukacji.

Władze gminy Unisław odpowiadają tradycyjnie za te usługi, które są związane z zapewnieniem funkcjonowania gminy i zaspokajania potrzeb mieszkańców. W celu realizacji tych usług gmina dysponuje jednostkami gospodarczymi, które świadczą usługi na rzecz mieszkańców gminy.

W końcu grudnia 1999 roku w jednostkach podległych gminie Unisław było zatrudnionych 126 osób. Po przejęciu szkół (ze średnią) w styczniu zatrudnienie wzrosło do 212. osób, co stanowi 34,4% ogółu osób zatrudnionych w gminie Unisław.

Tworzenie nowych elementów infrastruktury gospodarczej

Gmina Unisław nie posiada na swoim terenie przestarzałych tradycyjnych gałęzi przemysłu

W opracowywanej „Strategii rozwoju gminy Unisław” założono, że korzystnie na rozwój gospodarczy gminy będą oddziaływały następujące elementy:

- rolnictwo ekologiczne
- rozbudowa infrastruktury komunalnej,
- rozwój małych i średnich jednostek produkcyjnych i usługowych dynamizujących rozwój gospodarczy i rolnictwo,
- budownictwo mieszkaniowe,
- opanowywanie przez jednostki gospodarcze nowych technologii, które zaowocują w przyszłości rozwojem gospodarczym.

Periodyzacja okresów rozwojowych 2000 - 2010

Bardzo istotną rolę przy opracowywanej „Strategii rozwoju gminy” odgrywa podział całego okresu czasu 2000 - 2010 na trzy podokresy. Podział ten jest dokonany na podstawie oceny zmiany warunków realizacyjnych strategii rozwoju. O periodyzacji tego okresu decydują następujące czynniki.

Opracowana dla Gminy Unisław wstępna prognoza demograficzna przewiduje wchodzenie na rynek pracy licznych roczników młodzieży z wyżu demograficznego. Zjawisko to będzie się utrzymywało do 2010 roku.

W myśl układów stowarzyszeniowych zawartych z Unią Europejską Polska miała obowiązek obniżyć cła, aż do ich całkowitej likwidacji do końca 1999 roku, poza cłami na samochody, które będą zlikwidowane do końca 2002 roku.

Zgodnie z porozumieniami Polski zawartymi z wierzycielami w sprawie spłaty polskiego zadłużenia zagranicznego do 1998 roku obciążenia z tego tytułu utrzymują się na poziomie ok. 1,5 mld dolarów rocznie. Od

roku 1998 obciążenia te wzrosły do ok. 1,8 mld dolarów rocznie. W roku 2004 osiągną one szczytowy punkt, a wydatki na ten cel wyniosą ok. 3,5 mld dolarów.

Na podstawie powyższych faktów lata 1999 - 2010 można podzielić na trzy podokresy:

I podokres obejmuje lata 2000 - 2001

II podokres obejmuje lata 2002 - 2005

III podokres obejmuje lata 2006 - 2010

W pierwszym okresie obejmującym lata 2000 - 2001 będzie się utrzymywała duża dynamika przyrostu osób w wieku produkcyjnym na terenie gminy i powiatu. Do roku 2001 przyrost osób w wieku produkcyjnym wyniesie ok. 8 - 11% w stosunku do osób obecnie czynnych zawodowo. W skali roku przyrost osób w wieku produkcyjnym będzie wynosił ponad 2%. Trzeba będzie przeznaczyć wiele nakładów na tworzenie nowych miejsc pracy, aby ograniczyć stopę bezrobocia.

W drugim okresie obejmującym lata 2002 - 2005 Polska powinna już zostać członkiem Unii Europejskiej. Dynamika podaży siły roboczej w tym okresie obniży się na lokalnym rynku pracy do poziomu 7 - 9% w całym okresie. Przyrost osób w wieku produkcyjnym obniży się poniżej 2% w skali roku.

Trzeci okres obejmuje lata 2006 - 2010 i będzie charakteryzował się dalszym spadkiem podaży osób w wieku produkcyjnym na lokalnym rynku pracy w tym okresie tempo przyrostu będzie wynosiło 3 - 6%. W skali roku przyrost osób w wieku produkcyjnym wyniesie średnio 1,5%. Zostanie ograniczona presja na tworzenie nowych miejsc pracy. Przyspieszeniu rozwojowemu ulegną usługi. W tym okresie zwiększy się w strukturze ludności grupa osób w wieku poprodukcyjnym.

Przy realizacji strategii rozwoju dokonany podział na trzy okresy wymaga innych priorytetów dla każdego z nich. Środki przeznaczone na inwestycje przyjęte w formie celów i działań realizacyjnych uwzględniają te elementy.

Przyjęte działania wykonawcze uwzględniają okresy realizacyjne.

4.2.1.6. Opis demograficzno – socjologiczny

W końcu 1998 roku na obszarze gminy Unisław zamieszkiwało 6778 osób, wielkość ta stanowiła 0,32 % ludności województwa i 12,75 % ludności powiatu chełmińskiego. Pod względem liczby ludności kujawsko – pomorskie zajmowało 10 miejsce wśród 16 nowo powstałych województw w Polsce.

Oceniając tempo wzrostu od 1993 roku występuje tendencja **stałego przyrostu** ludności gminy.

Analiza dotychczasowych zjawisk demograficznych oraz zakładane perspektywy rozwojowe gminy nie daje podstawy do jednoznacznej prognozy ludności.

Postuluje się wariantową hipotezę wzrostu liczby ludności gminy do 2020 r.:

Wariant I – umiarkowany, średni przyrost ludności 30 osób rocznie.

Wariant II – dynamiczny, średni przyrost ludności 50 osób rocznie.

Dynamika przyrostu ludności uzależniona będzie od tempa rozwoju gospodarczego gminy Unisław i miast regionu (Torunia, Bydgoszczy, Chełmna i Chełmży).

Najkorzystniejsze warunki dla rozwoju osadnictwa pod względem przestrzennym posiada wieś gminna Unisław, leżąca w strefie podmiejskiej miasta Chełmna i Chełmży, posiadająca dogodnie powiązania komunikacyjne oraz korzystne warunki fizjograficzne i glebowe.

Ludność gminy - struktura wieku

Stan na 01.01.1999r.

Gmina	Ogółem	W wieku:									
		0-4	5-9	10-14	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	>65
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
MEŻCZYŹNI:											
Unisław	3 316	217	249	356	295	526	465	516	274	133	285
KOBIETY:											
Unisław	3 462	202	253	319	314	494	511	476	286	162	445
OGÓŁEM LUDNOŚĆ:											
Unisław	6 778	419	502	675	609	1020	976	992	560	295	730

Dane US w Bydgoszczy 1999 r.

Ludność gminy według płci (stan na 01.01.1999 r.)

Gmina	Powierzchnia w km ²	Sołectwa	Miejscowości	Ludność				Na 100 mężczyzn przypada kobiet
				Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Na 1 km ²	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Unisław	72,4	9	10	6 778	3 316	3 462	94	104,4

Przedsiębiorstwo Usług i Inicjatyw Gospodarczych „SZKUTA” S.A. w Toruniu

Powierzchnia i ludność w gminie w 1997 i 1998 r oraz lokata w nowym województwie Kujawsko – Pomorskim.

Wyszczególnienie	Powierzchnia		Ludność stan w dniu 31.12.97		Ludność stan w dniu 31.12.98	
	km ²	lokata	licz. bezwzgl.	lokata	licz. bezwzgl.	lokata
1	2	3	4	5	6	7
Gmina Unisław	72,4	119	6 792	44	6 778	44
Powiat chełmiński	527,6	-	53 291	-	53 268	-

Ruch naturalny ludności w gminie .

Stan (w 1997 r.) na 1. I. 1998 r.

Gmina	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Małżeństw.	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych
	W liczbach bezwzględnych				Na 1000 ludności				
Unisław	41	82	56	26	6,05	12,10	8,26	3,84	-

Migracja ludności na pobyt stały.

Okres 1997 r., stan w dniu 1. I. 1998 roku

Gmina	Napływ:				Odpływ:				Saldo migracji
	ogółem	z miast	ze wsi	z zagranic	ogółem	do miast	na wieś	za granicę	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Unisław	88	18	69	1	43	24	19	-	+45

Pracujący w gospodarce narodowej.

Stan ze stycznia 1998 r.

Gmina	Ogółem	Kobiety	Rolnictwo, łowiectwo leśnictwo	Działalność produkcyjna
1	2	3	4	5
Unisław	895	355	87	356

Bezrobotni zarejestrowani^{*)}.

Stan na styczeń 1998 r. i czerwiec 1999 r.

Gmina	Ogółem	Kobiety	Zwolnieni z przyczyn zakładu pracy	Absolwenci szkół ponadpodstawowych	Nie posiadający prawa do zasiłku	W wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lata)	Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	% udział bezrobotnych w ludności ¹⁾
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Unisław w roku								
1998 r.	443	293	8	12	232	381	119	11,38
1999 r.	529	302	5	223	333	384	124	13,58

^{*)} Źródło: dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy.

¹⁾ % udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym.

Ważniejsze dane o stanie, ruchu naturalnym i migracjach ludności

(w powiecie chełmińskim)

Wyszczególnienie	1990	1995	1998
1	2	3	4
Powiat chełmiński.			
Ludność:	52 052	53 069	53 268
w tym kobiety:	26 613	27 100	27 180
mama:	21 559	22 039	22 138
w %	41,4	41,5	41,6
wieś:	30 493	31 030	31 130
Ludność na 1 km ²	99	101	101
Kobiety na 100 mężczyzn	104,6	104,4	104,2
Ludność w wieku:			
- przedprodukcyjnym	16 790	16 158	15 225
- produkcyjnym	29 098	30 364	31 196
- poprodukcyjnym	6 164	6 547	6 847
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	78,9	74,8	70,8
Małżeństwa	437	292	326
- na 1000 ludności	8,2	5,5	6,1
Urodzenia żywe	875	672	618
- na 1000 ludności	16,5	12,6	11,5
Zgony ogółem	641	530	500
- na 1000 ludności	12,1	9,9	9,3
- w tym niemowląt	29	9	9
- na 1000 urodzeń żywych	33,1	13,4	14,6
Przyrost naturalny	234	142	118
- na 1000 ludności	4,4	2,7	2,2
Ogółem saldo migracji	-250	-16	-149

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy 1999 r.

Rozmieszczenie ludności na terenie gminy w podziale na poszczególne sołectwa i wsie:

L.p.	Sołectwo	Wsie	Liczba mieszkańców w roku:		
			1992	1996	1998
1.	Unisław	Unisław	3 360	3 405	3 460
2.	Grzybno	Grzybno	683	634	622
3.	Głazewo	Głazewo	135	124	126
4.	Raciniewo	Raciniewo	700	697	721
5.	Gołoty	Gołoty	244	238	245
6.		Stablewice	358	361	361
7.	Błoto	Błoto	215	191	194
8.	Kokocko	Kokocko	473	476	458
9.	Bruki Unisławskie	Bruki Unisławskie	433	442	436
10.	Bruki Kokocka	Bruki Kokocka	117	110	111
11.	Borówno ^{*)}	Borówno	262	-	-
12.		Różnowo	161	-	-
OGÓLEM			7 141	6 678	6 734

Źródło: dane Urzędu Gminy w Unisławiu

*) sołectwo oddało do gminy Chlebno

4.2.2. Program działań

Strategiczny plan działalności w sferach ekologiczno – kulturowej, społecznej, produkcyjnej i infrastruktury technicznej na obszarze gminy jako kategoria ekonomiczna, oznacza koncepcję wykorzystania zasobów środowiska w warunkach określonych przez otoczenie dla realizacji wyznaczonych celów w długim okresie.

Przedmiotem przedkładanego planu strategicznego jest sfera materialna gminy - jednostki administracyjnej w ujęciu społecznym, ekologicznym i gospodarczym.

W trakcie opracowywania planu strategicznego gminy uczestnikom procesu planistycznego przyświecała idea wolności rozumiana jako świadoma refleksja nad rzeczywistością i rozumne działanie w granicach obowiązującego prawa. Wolność musi podlegać regułom ładu, czasu i przestrzeni.

Strategia, w najbardziej ogólnym ujęciu, oznacza sposób osiągania wyznaczonych celów przez sterowanie rozwojem. Planowanie strategiczne jest formą działania w nurcie szybko zachodzących przeobrażeń. Istotną jego cechą jest zmienność w czasie, uwzględniając zarówno długi, jak i krótki horyzont rozwiązywania uprzednio zdefiniowanych problemów rozwoju. Strategia zakłada aktywne uczestnictwo wszystkich zainteresowanych podmiotów gospodarczych i społecznych w jej formułowaniu i realizacji.

Głównymi elementami opracowanego planu strategicznego są: diagnoza perspektywna zakończona identyfikacją problemów rozwoju, wizja przyszłości poprzedzona określeniem pola działania wyznaczonego

scenariuszem szans i zagrożeń, cele rozwoju w ujęciu hierarchicznym oraz kierunki działania konkretyzowane w postaci polityk, programów i zadań przypisanych odpowiednim strukturom zarządzania.

W przedkładanym opracowaniu wyróżniono następujący podział szczegółowy materiału planistycznego :

Diagnoza prospektywna, w której wyróżniono:

- bariery i ograniczenia rozwoju wynikające z procesów organizacyjnych i samoczynnych;
- sytuacje konfliktowe zmuszające do czynnego ustosunkowania się do obecnego stanu;
- rezerwy i możliwości stanowiące podstawę przyszłego rozwoju.

Obraz stanu istniejącego przedstawiany jest w ujęciu dynamicznym, wskazując na specyfikę funkcjonalno – przestrzenną omawianych zagadnień.

Oceną predyspozycji rozwoju jest waloryzacja stanu istniejącego w kategoriach **zagrożeń i szans** wyznaczając pole prawdopodobnych przekształceń i możliwych działań.

Zagrożenia zajmują pierwsze miejsce ze względu na ich realne istnienie i obiektywne oddziaływanie, natomiast szanse mają charakter potencjalny, a ich wykorzystanie jest uznaniowe. Obie te kategorie oceny stanu istniejącego, w przeciwieństwie do wydobycia jedynie słabych i mocnych stron, zmusiły do zajęcia odpowiedniego stanowiska i podjęcia stosownych działań.

Przeciwstawienie się zagrożeniom i wykorzystanie szans prowadziło do wyznaczenia **celów rozwoju**, których skumulowanym obrazem jest wizja przyszłości określająca aspiracje społeczeństwa i twórcze wyobrażenie własnych dążeń.

Ponieważ rozwój gminy zależny jest od podjęcia prób rozwiązania w szerszej skali zjawisk ujemnych (bezrobocia, spadku siły nabywczej ludności, spadku produkcji) i przejścia do aktywnej fazy kreowania rozwoju poprzez oparcie się na mocnych stronach i szansach tkwiących w miejscowym potencjale społeczno - ekonomicznym, powstała Strategia Rozwoju Gminy.

Do podstawowych przesłanek rozważanych przy formułowaniu deklaracji misji rozwoju gminy zaliczono:

- ochronę istniejących zasobów przyrodniczych i kulturowo-historycznych, dążenie do zrównoważonego rozwoju (tzw. ekorozwoju),
- coraz lepsze zaspokajanie potrzeb mieszkańców,
- tworzenie warunków sprzyjających aktywności mieszkańców, odpowiadających ich indywidualnym kwalifikacjom, aspiracjom i ambicjom,
- tworzenie optymalnych warunków dla rozwoju gospodarki lokalnej, w tym wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego, agrobiznesu i drobnej przedsiębiorczości,
- efektywne wykorzystanie zasobów ludzkich, finansowych, przestrzeni, infrastruktury technicznej i społecznej,
- podnoszenie atrakcyjności gminy w celu zwiększenia napływu zasobów zewnętrznych (ludności oraz kapitału krajowego i zagranicznego),
- rozwijanie współpracy władz gminy z administracją rządową, organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami gminy,
- wzrost rangi gminy w województwie, w kraju i zagranicą.

U podstaw formułowania misji i strategicznych celów głównych rozwoju gminy Unisław leży przekonanie jej władz, że gmina ma potencjalne szanse być coraz bardziej atrakcyjnym miejscem zamieszkania, lokalizacji kapitału i innowacyjnych dziedzin wytwórczości, co przyczyniać się będzie do wzrostu jej rangi w powiecie i województwie. Biorąc powyższe pod uwagę - deklarację intencji władz samorządowych, co do kierunków przyszłego rozwoju gminy Unisław można sformułować następująco:

Kształtowanie Unisławia jako wielofunkcyjnej gminy o wzrastającej randze w powiecie chełmińskim, chroniącej wartości historyczne, kulturowe i ekologiczne, dbającej o jak najlepsze warunki zamieszkania, pracy i wypoczynku mieszkańców, tworzącej warunki dla rozwoju przedsiębiorczości, nowoczesnej gospodarki i współpracy międzynarodowej.

Na „FORUM” po analizie zagrożeń i szans – uczestnicy ustalili wizję rozwoju gminy określając szczegółowo cele krótko, średnio i długookresowe i zawierając zapis obrazu rozwoju będący odpowiedzią na pytanie - kim chcą być jej mieszkańcy, jako gmina w roku 2010? I tak:

- nowoczesnym, technologicznie rozwiniętym ośrodkiem przetwórstwa rolno - spożywczego;
- dobrze zurbanizowaną (zwodociagowaną, skanalizowaną, z dobrą infrastrukturą drogowo - techniczną);
- posiadającą ludność ustawicznie się kształcącą i podnoszącą poziom do standardów europejskich;
- dającą szansę zatrudnienia wszystkim mieszkańcom w wieku produkcyjnym;
- bogatą w sensie materialnym i duchowym, żyjącą godnie, etycznie i kulturalnie;
- rozwiniętą pod względem turystyczno - gospodarczym (baza i usługi);
- estetyczną pod względem zabudowy urbanistycznej, zadbaną, czystą, zieloną, kolorową, ukwieconą.

- posiadającą bazę ochrony zdrowia, stwarzającą warunki rozwoju i zdrowego bytu rodzin;
- ekologicznie czystą, zachęcającą do osiedlania się, inwestowania i korzystania z walorów klimatycznych i turystyczno - rekreacyjnych;
- bezpieczną i zycziwą dla mieszkańców, gości i inwestorów;
- skonsolidowaną społecznie,
- identyfikującą własny rozwój z rozwojem gminy.

4.2.2.1. Wybór i opis strategii rozwoju

Rozbudowany i zróżnicowany wewnętrznie organizm, jakim jest gmina Unisław uniemożliwia utworzenie kompletnego modelu gminy jako podstawy syntetycznych ocen. Wielość celów jest miarą stopnia zdecentralizowania zarządzania i naturalnym wyrazem wzrostu stopnia złożoności. Wewnętrzne zróżnicowanie gminy oraz istniejące współzależności z otoczeniem powodują wystąpienie autonomicznych kierunków rozwoju struktur lokalnych, a więc na różnych jej poziomach musi wystąpić konkurencyjność, a nawet konflikt celów oraz problem wyboru, którego nie da się rozstrzygnąć bez udziału subiektywnych preferencji samorządu i społeczeństw.

Zasadniczym, chociaż nie jedynym powodem konfliktów celów jest ograniczony zasób środków będących w dyspozycji gminy. Dlatego też szczególne znaczenie przypisuje się wstępnemu etapowi formalizacji problemu, a przede wszystkim identyfikacji i wyborowi celów. Występują cele antagonistyczne, pominięcie któregoś z nich może przekreślić racjonalność i użyteczność przyjętego modelu. W celu ułatwienia analizy podjęto decyzję o strukturalizacji problematyki. Celowi temu służy proponowany w rozdziale 4.2.1. przestrzenny podział strukturalny gminy na jednostki mniejsze.

Ponadto dokonano podziału na trzy sfery:

- produkcyjną,
- społeczną,
- ekologiczną.

Podział problematyki, która leży w zakresie zainteresowania gminy, na wymienione trzy sfery jest rzeczą naturalną. Zakres przedmiotowy zadań należący do w/w sfer pokrywa się z opisem prezentowanym w rozdziale (opis gminy). Różnica polega na tym, że wcześniej prezentowane opisy problematyki produkcyjnej, społecznej i ekologicznej traktowane były statycznie. W tym miejscu zagadnienie to jest rozpatrywane dynamicznie ze wskazaniem występujących problemów, możliwych do osiągnięcia celów i pożądanych kierunków rozwiązań.

Program działań strategicznych

Sfera produkcyjna

Gmina:

Sołectwo:

Produkcja rolna. Produkcja przemysłowa. Kategoria	Działania
Produkcja rolna. Kategoria potrzeb podstawowych:	<u>Działania wymuszające w produkcji rolnej:</u> ↗ ochrona zasobów gleb uprawnych. ↗ sytuacje niewykorzystania arealu produkcyjnego, powodującego wysokie straty. <u>Działania uznaniowe w produkcji rolnej:</u> ↗ racjonalizacja obsługi oraz podnoszenie poziomu bazy magazynowej i przetwórczej. <u>Działania niezależne:</u> ↗ występują przy wysokim stopniu samoorganizacji i samoobsługi gospodarstw indywidualnych.
Produkcja rolna. Kryteria funkcjonowania systemów:	↗ utrzymanie stanu gospodarstw produkcyjnych i ośrodków obsługi. ↗ niezbędne zasilanie w infrastrukturę techniczną (woda, łączność), ↗ dopływ kwalifikowanych kadr. ↗ właściwa organizacja produkcji i zbytu.
Kategoria rozwoju:	↗ wykorzystanie istniejących możliwości produkcyjnych gleby i siły roboczej oraz potencjału wiejskiego systemu osadniczego. ↗ stymulacja rozwoju poprzez pogłębienie specjalizacji i rozbudowę przetwórstwa i przechowalnictwa
Produkcja przemysłowa. Kategoria potrzeb	<u>Działania wymuszające:</u> ↗ powstają w sytuacji upadku starych i nierentownych zakładów.

podstawowych	<p><u>Działania uznaniowe:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ↪ odnoszą się do przemysłu opartego na lokalnych surowcach lub wysokiej technologii. <p><u>Działania niezależne:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ↪ dotyczą przemysłu sprywatyzowanego, drobnej wytwórczości i rzemiosła.
Kategoria funkcjonowania systemów:	<ul style="list-style-type: none"> ↪ działania związane z restrukturyzacją i prywatyzacją przemysłu, ze szczególnym uwzględnieniem zakładów wprowadzających nowe technologie i pracujących na eksport. ↪ działania usprawniające funkcjonowanie istniejących zakładów poprzez ich modernizację, wprowadzonych oszczędnych energetycznie i materiałowo oraz nieszkodliwych dla środowiska technologii, ↪ zasilanie wykwalifikowaną kadrą, ↪ zasilanie w urządzenia i sieci infrastruktury technicznej z zastosowaniem reżimów oszczędnościowych i efektywnościowych.

Propozycja grupowania zadań stojących przed gminą jest otwarta i istnieją możliwości jej modyfikacji i uzupełnienia w zależności od potrzeb gminy.

Ostatecznym efektem identyfikacji strategicznych celów rozwojowych dla jednostek strukturalnych gminy, winno być hierarchiczne zestawienie celów w sferze społecznej, produkcyjnej i ekologicznej. Zestawienie takie prowadzi do ustalenia uwarunkowań rozwoju i współzależności między celami, pozwala na wyłonienie głównych tendencji rozwoju oraz pożądanych przekształceń.

Należy zwrócić uwagę, że określenie pożądanych poziomów realizacji celów powinno być realistyczne, gdyż zbyt ambitne zamierzenia mogą ograniczyć poziom realizacji innych celów lub nawet ich samych może być niemożliwa.

Program działań strategicznych

Sfera społeczna

Gmina: Unisław

Sołectwo:

	Działania
Obsługa ludności. Kategoria	
Obsługa ludności. Kategoria potrzeb podstawowych:	<p><u>Działania wymuszające:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ↪ edukacja, ↪ zdrowie i opieka społeczna <p><u>Działania uznaniowe:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ↪ kultura, ↪ sport, ↪ wypoczynek. <p><u>Działania niezależne:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ↪ handel, ↪ gastronomia, ↪ rzemiosło i drobna wytwórczość.
Obsługa ludności. Kryteria funkcjonowania systemów:	<ul style="list-style-type: none"> ↪ utrzymanie substancji materialnej poprzez remonty i modernizację, ↪ usprawnienie działania poprzez uzupełnienie sieci obsługi i poprawę organizacji, ↪ zasilanie w kwalifikowaną siłę roboczą, ↪ wyposażenie w niezbędne urządzenia i sieć infrastruktury technicznej.
Obsługa ludności. Kategoria rozwoju:	<ul style="list-style-type: none"> ↪ zabezpieczenie rezerw pod infrastrukturę techniczną, ↪ rozwijanie potencjału szkolnictwa, służby zdrowia, usług komunalnych, ↪ intensyfikacja wykorzystania istniejącego zagospodarowania, ↪ działania stymulujące i inicjujące dalszy rozwój.
Mieszkalnictwo. Kategoria potrzeb podstawowych	<p><u>Działania wymuszające:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ↪ budownictwo komunalne związane z wyburzeniami, awariami i zaspokojeniem potrzeb ludności najsłabszej ekonomicznie. <p><u>Działania uznaniowe:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ↪ budownictwo zakładów pracy. <p><u>Działania niezależne:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ↪ budownictwo spółdzielcze i indywidualne, realizowane z funduszy własnych i kredytów bankowych
Mieszkalnictwo. Kategoria funkcjonowania systemów.	<ul style="list-style-type: none"> ↪ utrzymanie stanu posiadania poprzez remonty i modernizację istniejących zasobów, ↪ zamiana mieszkań, korekta struktury mieszkań, budowa mieszkań zastępczych, ↪ zasilanie terenów mieszkaniowych w infrastrukturę techniczną i społeczną.

Mieszkalnictwo. Kategoria rozwoju	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ tworzenie rezerw terenów uzbrojonych z uporządkowanym statusem prawnym, ⇒ wykorzystanie istniejących miejsc zamieszkania jako czynnika stymulującego tworzenie nowych miejsc pracy, ⇒ stymulowanie rozwoju przez tworzenie zasobów mieszkaniowych jako oferty rozwojowej.
---	---

Program działań strategicznych

Sfera ekologiczna

Gmina: Unisław

Sołectwo:

	Działania
System obszarów chronionych. Kategoria	
System obszarów chronionych. Kategoria potrzeb podstawowych:	<p><u>Działania wymuszające w systemie obszarów chronionych:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ zlewnie wód chronionych, ⇒ obszary ochrony specjalnej (uzdrowiska, obszary chronionego krajobrazu) ⇒ parki i rezerwy przyrody (ochrona najwyższych walorów przyrodniczych) <p><u>Działania uznaniowe w systemie obszarów chronionych:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Tworzenie parków krajobrazowych, ⇒ Obszaru chronionego krajobrazu,
Kryteria funkcjonowania systemów:	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Ochrona przyrody przed dewastacją; ⇒ Łączenie obszarów chronionych w celu wzmocnienia ich odporności ekologicznej; ⇒ Właściwe zagospodarowanie zlewni chronionych; ⇒ Właściwa organizacja zarządzania i eksploatacji obszarów chronionych;
Kategoria rozwoju:	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Zabezpieczenie obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych i wypoczynkowych, które w przyszłości mogą uzyskać odrębny status prawny; ⇒ Tworzenie ekologicznego systemu obszarów chronionych w skali gminy i regionu; ⇒ Podnoszenie jakości środowiska jako czynnika rozwoju społeczno – gospodarczego; ⇒ Poprawa warunków życia ludności;
Kategoria potrzeb podstawowych w ochronie środowiska:	<p><u>Działania wymuszające:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ W sytuacjach grożących katastrofą ekologiczną, przede wszystkim w gospodarce wodnej i powierzchni ziemi; ⇒ Eliminacja podczyszczonych ścieków z możliwości odprowadzenia do wód publicznych lub gruntu; <p><u>Działania uznaniowe:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Dostosowanie jakości wody, czystości powietrza i zanieczyszczenia gleby do wymogów normatywnych (określonych odpowiednimi przepisami); <p><u>Działania niezależne:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Sprowadzają się do samoczynnych procesów odnowy biologicznej;
Kategoria funkcjonowania systemów:	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Utrzymanie sprawności i niezawodności działania systemów zaopatrzenia w wodę i oczyszczania ścieków, ⇒ Utrzymanie urządzeń zabezpieczających przed zanieczyszczeniem powietrza, ⇒ Ochrona gleby poprzez odpowiedni reżim agrotechniczny, ⇒ Racjonalizacja zużycia zasobów, przede wszystkim wody.
Kategoria rozwoju w ochronie środowiska:	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Zapewnienie rezerw (zwłaszcza w gospodarce wodnej) poprzez zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wód i zwiększenie potencjału urządzeń; ⇒ Ochrona gleb o najwyższych wartościach; ⇒ Przejście na system gospodarowania wodą w rejonach wodno – gospodarczych;

OPIS STRATEGII ROZWOJU

Do podstawowych przesłanek rozważanych przy formułowania deklaracji misji rozwoju gminy Unisław zaliczono:

- ochronę istniejących zasobów przyrodniczych i kulturowo-historycznych, dążenie do zrównoważonego rozwoju (tzw. ekorozwoju),
- coraz lepsze zaspokajanie potrzeb mieszkańców,
- tworzenie warunków sprzyjających aktywności mieszkańców, odpowiadających ich indywidualnym kwalifikacjom, aspiracjom i ambicjom,
- tworzenie optymalnych warunków dla rozwoju gospodarki lokalnej, w tym wspieranie rozwoju rolnictwa ekologicznego, agrobiznesu i drobnej przedsiębiorczości,
- efektywne wykorzystanie zasobów ludzkich, finansowych, przestrzeni, infrastruktury technicznej i społecznej,
- podnoszenie atrakcyjności gminy w celu zwiększenia napływu zasobów zewnętrznych (ludności oraz kapitału krajowego i zagranicznego),
- rozwijanie współpracy władz gminy z administracją rządową, organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami gminy,
- wzrost rangi gminy w województwie, w kraju i zagranicą.

Do ogólnych celów (wcześniej zarysowanych na „FORUM”) wielofunkcyjnego zagospodarowania gminy zaliczono:

- ↻ ochronę środowiska;
- ↻ wzrost jakości życia ludności wiejskiej;
- ↻ wzrost dochodów ludności rolniczej;
- ↻ kształtowanie ładu przestrzennego na obszarze gminy.

Realizacja tych celów odbywać się będzie w określonych warunkach zewnętrznych i wewnętrznych. Warunki zewnętrzne gminy tworzą otoczenie, które nieustannie wpływa na działalność ludzi (ludności) oraz podejmowane przez nich decyzje produkcyjne i konsumpcyjne. Wśród nich wyróżniliśmy (jak podano wyżej) zagrożenia i szanse.

Do podstawowych zagrożeń zewnętrznych gminy zaliczono:

- spadek realnych dochodów ludności i zmniejszenie popytu na produkty i usługi wykonywane na obszarach wiejskich;
- ograniczanie dostępności produktów żywnościowych Polski na rynki zagraniczne;
- powolny proces restrukturyzacji rolnictwa państwowego;
- dekapitalizację infrastruktury technicznej i majątku trwałego rolnictwa oraz przetwórstwa rolno-spożywczego;
- politykę liberalną lub zbyt protekcyjną wobec rolnictwa;
- pogłębienie się luki technologicznej;
- niestabilność polityczna;
- barierę finansową rozwoju wielofunkcyjnego obszarów wiejskich.

Obszar szans dla gminy Unisław tworzą następujące warunki zewnętrzne:

- położenie w pobliżu dużego miasta, Torunia (28 km, połączenie drogowe);
- w bliskim sąsiedztwie rozlokowane miasta: Chełmno (25 km, połączenie drogowe, powiat), Chełmża (15 km, połączenie drogowe i kolejowe), Fordon (20 km, połączenie drogowe i kolejowe), Bydgoszcz (32 km, połączenie drogowe i kolejowe)
- wzrost popytu na żywnościowe produkty ekologiczne, agroturystykę i rekreację;
- preferowanie priorytetu ochrony środowiska w działalności gospodarczej;
- postęp w procesie legislacji;
- wzrost finansowania z funduszy restrukturyzacyjnych państw UE programów przebudowy wsi;
- zainwestowanie kapitału zagranicznego w rozwoju przetwórstwa żywnościowego oraz rekreacji i turystyki w Polsce,
- budowa autostrady A1 (w niewielkiej odległości od gminy), węzły autostradowe Lubicz, Turzno i Lisewo.

Wymienione wyżej warunki zewnętrzne oraz warunki wewnętrzne były podstawą przygotowania strategii zagospodarowania i wielofunkcyjnego rozwoju gminy.

Analizie poddano następujące sfery (strategie) rozwoju:

- strategię rozwoju rolnictwa ekologicznego,
- strategię rozwoju turystyki i rekreacji,
- strategię rozwoju agrobiznesu.

ANALIZA WARIANTÓW STRATEGII ROZWOJU GMINY

Strategia rozwoju rolnictwa ekologicznego

Rolnictwo ekologiczne³⁾.

W ostatnich dwóch dziesięcioleciach rozwinęła się bardzo ostra krytyka dotychczasowego stanu i tendencji rozwojowych rolnictwa w krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo i pojawiły się próby realizacji tzw. rolnictwa ekologicznego. Krytyka ta prowadzona jest w ramach kwestionowania podstaw współczesnego, zurbanizowanego społeczeństwa industrialnego, a w tym degradacji środowiska naturalnego, kryzysu polityki rolnej Komisji Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, jaka ujawniła się w krajach Europy Zachodniej.

Krytyka industrialnego rolnictwa obejmuje przede wszystkim następujące zarzuty: zniszczenia środowiska naturalnego, skażenia gleb i uraty i utraty ich bioorganicznej „żywności” wskutek ich chemizacji i zmechanizowania upraw, zatrucia wód, wyniszczenia wielu gatunków roślinności, zmniejszenia krajobrazów, a w dziedzinie chowu zwierząt stosowanie biohormonalnej technologii żywienia oraz zabiegów z zakresu inżynierii genetycznej, które prowadzą do wytworzenia niezdrowej żywności. Skutki społeczne tych procesów polegają na wypieraniu rodzinnych gospodarstw rolnych przez przedsiębiorstwa rolne, dewastacji wsi i społeczności lokalnych, zanikaniu kultur ludowych.

W tej krytyce podnosi się przede wszystkim to, że nakłady środków produkcji pochodzenia przemysłowego wzmogły tak bardzo wydajność ziemi i produktywność pracy, że ilość wytworzonych środków żywności przekracza o wiele potrzeby bytowe ludności. Kraje Europy Zachodniej uginają się pod ciężarem nadprodukcji zwierzęcej. Odbywa się to kosztem mała na razie dostrzeganej dewastacji i nieodwracalnych zmian środowiska geoprzyrodniczego oraz ogromnym kosztem społecznym. W Republice Federalnej Niemiec - od 1949 r. 800 tys. gospodarstw rolnych zostało zlikwidowanych przez zastępowanie ziemi i pracy ludzkiej inwazją kapitału. Tysiące rodzin rolniczych poszukują zarobkowania poza gospodarstwem. Poziom życia ludności obniża się w stosunku do ogólnego poziomu życia kraju.

We wszystkich krajach Europy Zachodniej - podnosi dalej Bodenstedt - podobnie jak w USA, dokonuje się koncentracja produkcji w niewielkiej liczbie gospodarstw, a właściwie farm przemysłowych, które wytwarzają większość produkcji danego kraju. Koncentracja ta, ciągle postępująca, stanowi groźbę dla rodzinnych gospodarstw rolnych, wypadających z produkcji wskutek konkurencji „rolniczych fabryk”.

W deklaracji z Achen, ogłoszonej w roku 1987 przez kilka organizacji związanych z rolnictwem w RFN, stwierdza się, że od roku 1970 w RFN 375 tys. gospodarstw rodzinnych uległo likwidacji, że co 2 minuty w krajach EWG zostaje utracone 1 miejsce pracy w rolnictwie, a do roku 2000 co drugie gospodarstwo rolne w tym kraju może zostać wyłączone z produkcji.

Te rolnicze fabryki - dowodzą krytycy - stosujące nawożenie mineralne, a nie organiczne, stosujące chemiczne preparaty ochrony roślin o dużej toksyczności czy też chemiczne środki zwalczania chwastów spowodowały i wciąż powodują erozję i zatrucie gleb, zatrucie wód gruntowych, zniszczenie wielu gatunków roślin, zniszczenia krajobrazu, zaś roboty melioracyjne, likwidujące mokradła, zadrzewienia, torfowiska itp., naruszają równowagę ekologiczną w regionach, w których są przeprowadzane, powodując wysychanie łąk, rzek, opadanie jezior.

Całe rolnictwo konwencjonalne oskarżane jest o wytwarzanie produktów rolnych w różnym stopniu skażonych chemicznie. Skutki tego skażenia dla organizmów ludzkich czy też całego środowiska naturalnego ujawniają się dopiero po latach, a nawet dziesięcioleciach. Nadto produkty rolne, przetworzone z użyciem odpowiednich preparatów chemicznych, są następnie konserwowane i pakowane również przy użyciu różnych środków chemicznych. Jeśli się zważy, że te artykuły spożywcze są potem składane, przechowywane, transportowane, też przy odpowiednim zabezpieczeniu środkami chemicznymi, to konsument tylko pozornie otrzymuje „zdrową i świeżą” żywność. W konwencjonalnym rolnictwie producent nie styka się bezpośrednio z konsumentem. Są oni od siebie oddzielani przez zrzęszania i związki, przez handel hurtowy i detaliczny.

Konfederacja Rodzinnych Organizacji w Europejskiej Wspólnocie (Confederation of Family Organisation in the European Community), przedkładająca różne memoriały do EWG, w sposób konkretny stawia żądania pod adresem rolnictwa i pod adresem polityki Komisji EWG, wskazujące na główne deformacje rolnictwa zachodnioeuropejskiego. Domaga się ograniczenia zużycia nawozów mineralnych oraz chemicznych środków ochrony roślin, a w produkcji zwierzęcej - zakazania lub ograniczenia stosowania środków medycznych, takich jak antybiotyki, środki uspokajające i hormony, które powodują nie tylko pogorszenie jakości i zdrowotności produktów, ale są szkodliwe dla szeroko pojętego otoczenia. Domaga się również uruchamiania odpowiednich ośrodków kontroli środowiskowej, która sprawowałaby nadzór nad rolnikami, którzy w praktyce w zakresie technologii swej produkcji kontroli nie podlegają. Wysuwa też zastrzeżenia odnośnie do sposobu subwencjonowania rolnictwa, które w rezultacie doprowadza do likwidacji średnich i małych gospodarstw rolnych.

Dokładniej jednak analizuje i negatywnie ocenia sposób subwencjonowania rolnictwa przez EWG cytowana już deklaracja z Achen. W deklaracji tej wylicza się, że w roku 1985 całość subwencji udzielonych na rzeź rolnictwa została wykorzystana w ten sposób, że 34,1% wydatkowano na sprawy eksportu, z czego skorzystały firmy eksportowe i przedsiębiorstwa transportowe; 22,4% wydatkowano na przechwalnictwo, z czego skorzystali właściciele chłodni i hal składowych; 38,5% subwencji zostało przeznaczony na dopłaty wyrównawcze dla rolników, z których rolnicy otrzymali niewiele, a wykorzystał te subwencje przemysł spożywczy. Dotychczasowa polityka rolna - podkreśla się w deklaracji adrińskiej - służy przede wszystkim przemysłowi chemicznemu, przemysłowi maszyn rolniczych, bankom, wielkim firmom przemysłu spożywczego i środków żywności, wielkim firmom handlującym środkami żywności oraz firmom eksportowym. Dlatego musi być wprowadzona - domaga się deklaracja - nowa polityka rolna.

Domaganie się nowej polityki rolnej i ochrony rodzinnego gospodarstwa wystąpiło również bardzo silnie w Holandii i Belgii. Tak na przykład w Belgii uchwalono w r. 1976 specjalny memoriał skierowany przeciw gospodarstwom „bez upraw”, oskarżając je o niszczenie jednorodzinnych gospodarstw rolnych, o produkcję na zysk, o dezorganizację i monopolizację rynku, o zanieczyszczenie środowiska naturalnego, wprowadzanie swego rodzaju „bioprzemysłu”, zmechanizowanie gleby i produkcję zatrutej żywności przez stosowanie toksycznych środków zwalczania szkodników i chwastów oraz metod biotechnologicznych celem uzyskania szybkiego wzrostu hodowanych zwierząt przy utracie wartości odżywczych i smakowych itd. Są też formułowane zarzuty etyczne.

Nasilające się ruchy i wzrastająca świadomość ekologiczna oraz ideologie i programy alternatywnego rolnictwa będą tworzyć „świadomościowe bariery” przeciw tworzeniu „fabryk rolniczych”, a zarazem silne ideologiczne motywacje tworzenia gospodarstw ekologicznych. Krytyka rolnictwa konwencjonalnego stanowiła inspirację do powstania idei rolnictwa alternatywnego oraz prób jego realizacji. Próby te są rozproszone. Są dyskutowane w kręgach naukowych, ale podejmują je także praktycy. Mają to być gospodarstwa produkujące zdrową żywność, gospodarstwa rodzinne o ograniczonej skali produkcji, zrywające z chemizacją rolnictwa oraz z ciężką mechanizacją. Aktualnie brak jednak całościowych opracowań o rozwoju i losach gospodarstw ekologicznych w krajach europejskich, są jedynie sporadyczne opracowania i informacje referatowe z kongresów i konferencji naukowych.

Idee rolnictwa ekologicznego pojawiły się już w okresie międzywojennym i rozwinęły się w postaci trzech rodzajów koncepcji: rolnictwa organiczno-biologicznego, rolnictwa biodynamicznego oraz różnych wersji rolnictwa „naturalnego”, zwanych „organicznymi”.

Koncepcja organiczno-biologiczna związana jest z nazwiskiem szwajcarskiego parlamentarzysty Hansa Müllema, który w latach trzydziestych założył w Szwajcarii „Chłopski Ruch Ojczyzny”, zmierzający do zachowania chłopskiego rolnictwa, ochrony chłopskiej kultury, obyczajowości, więzi społecznych, łączących ludność chłopską, oraz do ochrony rolnictwa przed industrialną penetracją wyniszczającą środowisko naturalne.

Teoretyczną podstawę samej koncepcji rolnictwa organiczno-biologicznego rozwinął niemiecki lekarz mikrobiolog Hans Peter Rusch, który wykazywał, że dotychczasowe rolnictwo industrialne, zwane konwencjonalnym, wyniszcza życie organiczno-biologiczne ziemi przez chemiczno-mechaniczną uprawę gleby; wyniszcza jej jakość, czyli jej organiczno-biologiczną żywność. „Żywność gleby” polega zaś na utrzymywaniu, wzbogacaniu życia organiczno-biologicznego, rozwijanego przez procesy próchnicy w glebie.

Przedsiębiorstwo Usług i Inicjatyw Gospodarczych „SZKUTA” S.A. w Toninie

Koncepcja organiczno-biologiczna rozwijana była w różnych badawczych przedsięwzięciach, w praktyce gospodarstw rolnych i w nauczaniu w takich krajach, jak Szwajcaria, Niemcy, Austria. Szerzej stosowana była od lat siedemdziesiątych wśród ogrodników w tych krajach. W roku 1987 utworzono w Niemczech wspólną organizację pod nazwą: Verband für Biologisch - Organischer Landbau (Bioland), która prowadzi działalność doświadczalną, wychowawczą i popularyzatorską.

Agrotechnika metody organiczno-biologicznej nakierowana jest na uzyskanie optymalnych plonów o wysokiej jakości bez stosowania nawozów syntetycznych i chemicznych środków ochrony roślin. Badania dowiodły, że cel ten można osiągnąć pod warunkiem utrzymania maksymalnej żyzności gleby (wyrażanej bogactwem gatunków i aktywności mikroflory). W metodzie organiczno-biologicznej zwraca się szczególną uwagę na właściwe następstwo roślin (przy maksymalnie wydłużonym plodozmianie), stosowanie nawozów zielonych, w tym poplonów osłaniających glebę zimą, ograniczenie odwracania roli na rzecz głębokiego spulchniania. Myślą i dyrektywą przewodnią tej metody jest: rozwijać żyzność gleby.

Drużga koncepcja rolnictwa ekologicznego, biodynamiczna, związana jest z nazwiskiem Rudolfa Steimera, który rozwinął swoistą teorię antropozoficzną, głoszącą istnienie, występowanie bezpośrednich związków między kosmosem, przyrodą i człowiekiem. Człowiek może wpływać niszcząco na swe środowisko przyrodnicze, gdy narusza tę jedność, uprawianych roślin. Może wykorzystywać wzajemne wpływy i oddziaływanie sąsiedztwa określonych gatunków roślin na siebie. Może stosować się do odpowiednich terminów zasiewów roślin czy odpowiednich zabiegów agrotechnicznych, rozwijać i udoskonalać sztukę sporządzania odpowiednich kompostów i sposobów nawożenia danego rodzaju roślin. W agrotechnice tej metody jest istotne poznawanie i stosowanie się do zależności rozwoju danych gatunków roślin od wpływów kosmicznych.

Koncepcję biodynamiczną rolnictwa rozwinęli już w okresie międzywojennym Ehrenfried Pfeiffer w Szwajcarii (a następnie w USA, dokąd emigrował) oraz Lilo Kolisko, odkrywający wpływ Księżycy na wzrost roślin. Koncepcja ta zyskała duży rozgłos w okresie przed II wojną światową. Znalazła zwolenników w Szwajcarii, Austrii, Niemczech i Włoszech. Po II wojnie światowej powstały liczne ośrodki naukowe (Dania, Holandia) o tej orientacji oraz związki rolników. Szacuje się, że w roku 1992 było już zarejestrowanych około 2 tysięcy takich gospodarstw, głównie w Europie.

Trzecia koncepcja rolnictwa ekologicznego wyodrębniła się mniej wyraźnie od dwóch poprzednich. Określana jest jako koncepcja rolnictwa „organicznego”, „naturalnego”, „agro - żywnościowego”. Obejmuje się tymi określeniami inicjatywy powstałe po II wojnie światowej w Wielkiej Brytanii, USA, Francji, podkreślające potrzebę i praktykę produkcji żywności, a właściwie surowców spożywczych bez nawozów mineralnych, bez użycia pestycydów, nie skażonych hormonami, antybiotykami, środkami konserwującymi. Tymi różnymi terminami określa się nie tyle teoretyczne ujęcia rolnictwa ekologicznego, ile powstające różne związki rolników i organizacje zajmujące się już sprawami produkcji, przetwarzania oraz handlu ową zdrową żywnością. W praktyce rolniczej wykorzystywane są elementy agrotechniki wypracowanej przez metodę organiczno-biologiczną i metodę biodynamiczną.

Wymienione inicjatywy teoretyczno-koncepcyjne oraz praktyki gospodarowania ekologicznego, powstające i szerzące się w różnych krajach, doprowadziły do zbliżenia tych inicjatyw i prób ich międzynarodowej organizacji. W roku 1972 doszło do powstania międzynarodowego forum pod nazwą International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM - Międzynarodowa Federacja Rolnictwa Ekologicznego), która jednoczy wszystkie inicjatywy, związki i organizacje w postaci wspólnej unii reprezentującej, koordynującej i regulującej ruchy i działalność w dziedzinie rolnictwa ekologicznego.

Tak opisane rolnictwo ekologiczne można określić jako system gospodarowania, który aktywizując przyrodnicze mechanizmy produkcyjne poprzez stosowanie środków naturalnych, nie przetworzonych technologicznie, zapewnia trwałą żyzność gleby i zdrowotność zwierząt oraz wysoką jakość biologiczną ziemiopłodów. Jest to system zrównoważony ekologicznie i ekonomicznie, w dużym stopniu niezależny od nakładów zewnętrznych, nie obciążający środowiska, który umożliwia rozwój wsi i rolnictwa jako bezpiecznych, ponadczasowych wartości samych w sobie. Podobnie rozporządzenie EWG, określając sprawy produkcji i oznakowania produktów i surowców ekologicznych, określa rolnictwo ekologiczne jako system gospodarowania o możliwie zrównoważonej produkcji roślinnej i zwierzęcej w obrębie gospodarstwa, bazującej na środkach pochodzenia biologicznego i mineralnego, nie przetworzonych technologicznie.

Jakie są rozmiary rolnictwa ekologicznego? Brak danych, aby można określić stopień upowszechnienia się gospodarstw tego rodzaju w różnych krajach. Przyjmuje się, że przodują w tej dziedzinie dwa kraje: Niemcy i Szwajcaria. Szacuje się, że w krajach EWG mogą one stanowić około 1% ogółu gospodarstw.

Względnie uporządkowane dane i omówienia dotyczą rozwoju i sytuacji gospodarstw ekologicznych w RFN, gdzie powstała specjalna organizacja pod nazwą Arbeitsgemeinschaft Ökologischer Landbau (AGOL) - prowadząca działalność w zakresie promowania rolnictwa ekologicznego. Na podstawie danych tej organizacji „Agrarbericht” podaje odpowiednie analizy. Wynika z nich, że w roku 1985 były 1562 ekologiczne gospodarstwa rolne, a w roku 1990 ich liczba wzrosła prawie o 100%. Gospodarstwa uznane za ekologiczne - przy ogólnej liczbie 629 700 gospodarstw w kraju - stanowią zaledwie 0,52% wszystkich gospodarstw. Charakterystyczny jest jednak duży wzrost liczby tych gospodarstw w ciągu 5 lat. Ten wzrost tłumaczy się m.in. stosowaniem różnych środków w polityce rolnej, zmierzających do ekstensyfikacji produkcji rolnej w tym kraju. Przeciętna wielkość gospodarstwa też uległa zwiększeniu z 18,2 do 19,7 ha, zaś łączny obszar użytków rolnych tych gospodarstw wyniósł 59 734 ha. Przeprowadzona analiza porównawczo-rachunkowa gospodarstwa ekologicznego, porównywanego z gospodarstwem konwencjonalnym o tych samych parametrach oraz z gospodarstwem czysto rolniczym, wykazała, że gospodarstwo ekologiczne cechują następujące właściwości:

- większe nakłady ludzkiej pracy żywej;
  - inna struktura i rozmiar produkcji roślinnej: gospodarstwa ekologiczne uprawiają mniej zbóż, buraków cukrowych, ale więcej ziemniaków, warzyw polowych, roślin strączkowych, roślin paszowych (ale nie kukurydzy);
  - większa obsada krów mlecznych, ale mniejsza liczba bydła opasowego oraz niższa obsada świń;
  - niższe wyniki produkcyjne na ha użytkowanej ziemi i mniejsza ilość mleka uzyskiwanego od 1 krowy wskutek ekstensywnego systemu produkcji;
  - wyższe ceny uzyskiwane za produkcję rolną;
  - prawie całkowite zaniechanie stosowania chemicznych środków ochrony roślin, niższe wydatki na nawozy mineralne, zakupy pasz oraz materiału zarodkowego;
  - większe wydatki na wynagrodzenia za pracę, energię, budynki i maszyny; - niższe nakłady na produkcję, wyższe ceny produktów, bezpośrednia sprzedaż konsumentom powodują, że dochody uzyskiwane w gospodarstwach ekologicznych kształtują się na poziomie dochodów gospodarstw konwencjonalnych, ale są niższe o około 13% od dochodów uzyskiwanych w gospodarstwach czysto rolniczych.
- Analizy porównawcze ukazują, że gospodarstwa ekologiczne mogą być z powodzeniem prowadzone w praktyce. W RFN powstają różne zrzeszenia, zespoły rolników podejmujące produkcję tzw. bioorganicznej żywności. Powstają też porozumienia między producentami i nabywcami - konsumentami owej zdrowej żywności. Hasłem ruchu ekologicznego w rolnictwie jest bowiem bezpośredni kontakt producenta z konsumentem i wyeliminowanie pośrednictwa. Powstaje też w RFN wiele organizacji i zrzeszeń, które prowadzą propagandę rolnictwa ekologicznego, organizują kontakty konsumentów z producentami jako najbardziej korzystną formę obrotu towarowego.

Na przykładzie RFN możemy stwierdzić, że w krajach zachodnioeuropejskich pojawiają się nowe tendencje w ewolucji gospodarstw rolnych, powstają różne formy rolnictwa ekologicznego. Występują one również w innych krajach. Na 14 Europejskim Kongresie Socjologii Wsi w Giessen w roku 1990 socjologowie włoscy w kilku referatach opisywali powstawanie spółdzielczych zrzeszeń producentów warzyw i

owoców, organizujących formy wspólnej samokontroli produkcji jako respektującej rygor i wymagania związane z wytwarzaniem zdrowej żywności.

Idea alternatywnego rolnictwa w różnych jego postaciach i realizacja tej idei w formie różnego rodzaju gospodarstw ekologicznych, bioorganicznych, biodynamicznych coraz bardziej się upowszechnia.

Jak dotychczas, udział rolnictwa ekologicznego w ogólnej produkcji rolniczej jest niewielki. Idee rolnictwa ekologicznego i jego praktyka wywierają ogromny wpływ na rolnictwo industrialne czy tzw. konwencjonalne. W wielu krajach Europy Zachodniej wprowadzane są różnego rodzaju ograniczenia i różne formy interwencji, które starają się zapobiec przerosłom i szkodom wyrządzonym przez rolnicze farmy przemysłowe. To ograniczane i reformowane rolnictwo nazywa się „rolnictwem integrowanym”. Koncepcja rolnictwa integrowanego oznaczać ma uzdrowione rolnictwo industrialne, które wprowadza postęp agrotechniczny, ale przeciwdziała negatywnym skutkom ekologicznym stosowanych innowacji rolniczych lub je redukuje. Są to ograniczenia zużycia nawozów, stosowania środków ochrony roślin, ograniczenia wielkości obszaru gospodarstw rolnych (np. w Danii do 75 ha, w Szwajcarii ograniczenia w hodowli do 250 sztuk bydła opasowego, 1000 tuczników, 12 tys. kur niosek w gospodarstwie itp.). Omawiając te ograniczenia wprowadzane w rolnictwie krajów zachodnioeuropejskich, Rolnictwo integrowane stanowi złagodzoną pod względem ekologicznym formę rolnictwa uprzemysłowionego. Próbuje ono unikać najbardziej negatywnych skutków ekologicznych, społeczno-kulturowych i ekonomicznych rolnictwa uprzemysłowionego, nie rezygnując z jego podstawowych cech. Stosuje się tu nadal syntetyczne środki ochrony roślin: nawozy mineralne, ale w ściśle określonych i minimalnych poziomach, zgodnie z warunkami ekologicznymi i zdrowotnymi. Rolnictwo integrowane kształtuje się jako pewna wizja rolnictwa przyszłości, które zintegruje osiągnięcia i dobre strony rolnictwa konwencjonalnego ze wskazaniem ekologicznymi.

W Polsce początki rolnictwa ekologicznego odnosi się do działalności hr. Stanisława Karłowskiego, który w latach trzydziestych przestawił swój majątek ziemski w Szelejewie k. Gostynina w województwie leszczyńskim na produkcję opartą na agrotechnice biodynamicznej. Próba ta nie zainspirowała jednak okolicznego ziemiaństwa ani nie wywarła wpływu na gospodarstwa chłopskie. W okresie powojennym w Polsce funkcjonowanie rolnictwa odbywało się pod presją polityki (maksymalizacja produkcji) rolnej i presją kolektywizacji gospodarstw rodzinnych. W latach sześćdziesiątych pojawiały się coraz częściej wypowiedzi i naukowe wystąpienia na temat potrzeby zmian w rolnictwie w kierunku ekologicznym, a nawet jednostkowe próby organizacji gospodarstw ekologicznych. Prawdziwe ożywienie w naukach rolniczych i praktyce rolnej datuje się jednak dopiero od lat osiemdziesiątych na tle ruchu „Solidarności”. Z inicjatywy pracowników nauk rolniczych poczęto organizować konferencje, a następnie odczyty, kursy popularyzujące idee rolnictwa ekologicznego. W latach osiemdziesiątych obok rozpraw naukowych ukazały się liczne publikacje popularyzatorskie i propagandowe.

Na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych sprawami rolnictwa ekologicznego zajęło się wiele organizacji, których działalność przyczyniła się do wzrostu powszechniejszego zainteresowania się tym nowym podejściem do rolnictwa oraz podejmowania różnego rodzaju prób wytwarzania biożywności. Doszło następnie do prób organizowania się owych „ekoproducentów”, czyli wytwórców zdrowej żywności. W roku 1989 powstało Stowarzyszenie Producentów Żywności Metodami Ekologicznymi o nazwie „Ekoland” i nastąpiła formalna rejestracja tej organizacji jako Ogólnopolskiego Stowarzyszenia „Ekoland”. Zrzesza ono różne podmioty gospodarki żywnościowej, producentów surowców spożywczych, przetwórców oraz handlowców, udziela atestów podmiotom gospodarczym, spełniającym warunki określone w uregulowaniach dotyczących gospodarki żywnościowej.

Obecnie trudno jest określić liczbę tych różnych podmiotów produkcyjnych, przetwórczych i handlowych. Są one rozproszone na obszarze całego kraju, mają różny charakter, stosują różne technologie produkcji. Do roku 1992 „Ekoland” udzielił już kilkudziesięciu rolnikom atestu dla produkowanych surowców jako odpowiadających wymaganiom zdrowej biożywności. Poważniejszy rozwój rolnictwa ekologicznego może nastąpić wtedy, gdy program jego rozwoju wejdzie w ramy polityki gospodarczej kraju.

W polskiej literaturze ekonomicznej i socjologicznej brak jest na razie opisów i empirycznych analiz funkcjonowania gospodarstw ekologicznych, aby móc budować jakies uogólnienia na ich przykładzie. Coraz częściej natomiast toczą się dyskusje na temat możliwości rozwoju rolnictwa ekologicznego w naszym kraju, płynących z niego ewentualnych korzyści oraz barier utrudniających jego upowszechnienie. Podnosi się więc z jednej strony znaczne zainteresowanie i rosnące w rozwiniętych krajach europejskich zapotrzebowanie na tzw. zdrową żywność i wobec tego możliwości eksportowe naszych płodów rolnych do krajów zachodnich, gdy przy nadprodukcji rolnictwa w tych krajach szanse naszego eksportu surowców rolnych i przetworów rolnictwa konwencjonalnego są nieduże. Społeczeństwa zachodnie jako społeczności zamożne i o dużej świadomości ekologicznej są potencjalnymi rynkami zbytu; z drugiej strony rolnictwo polskie - rozdrobnione, oparte na niewielkich obszarowo gospodarstwach, przy względnie dużym zasobie rąk do pracy, nie skazanej przechemizowaniem ziemi - jest w stanie wytwarzać biożywność wysokiej jakości, wymagającą większych nakładów pracy, a małych nakładów kapitałowych. Jest więc niejako predysponowane do rozwoju gospodarstw ekologicznych.

Na razie działa jednak szereg barier hamujących rozwój rolnictwa ekologicznego. Należą do nich: niska świadomość ekologiczna rolników, niska dochodowość gospodarstw, zmuszająca do maksymalizacji produkcji, brak wewnętrznego popytu wskutek zubożenia całego społeczeństwa i wydatkowania większości dochodów w budżecie rodziny na żywność, niski poziom organizacji producentów i organizacji usług rolniczych, przetwórstwa, brak wypróbowanych i sprawdzonych technologii produkcji, brak marketingu, brak wiarygodności jakości produkcji, sprawdzanej dotychczasową działalnością. Na razie ze względów tylko ekonomicznych rolnictwo ekologiczne ma charakter marginalny.

Par. 7 18. 180

a) Zalety gminy predestynujące do prowadzenia rolnictwa ekologicznego:

- położenie gminy w Wielkoprzestrzennym Systemie Obszarów Chronionych Województwa Kujawsko – Pomorskiego (ChPK obecnie od 2000 r. PKDDW);
- duże zasoby pracy i to w grupie wiekowej do 40 lat;
- duże zainteresowanie rolników rolnictwem ekologicznym (tradycje w uprawie warzyw);
- około 50% gospodarstw o wielkości ponad 11 ha;
- przeciętna powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego 10,5 ha w tym użytków rolnych 9,6 ha;
- korzystna struktura własności użytków rolnych;

Lp.	Wyszczególnienie własności	Powierzchnia w ha	%
1.	Grunty indywidualne	4484	61,9
2.	Spółdzielcze	55	0,8
3.	AWRSP	1552	21,5
4.	ALP	535	7,4
5.	Inne	588	8,4
OGÓLEM		7214+31	100

Dane Urzędu Gminy Unisław.

Przedsiębiorstwo Usług i Inicjatyw Gospodarczych „SZKUTA” S.A. w Toruniu

Użytkowanie gruntów w gminie^{*)}:**a) dane ogółem:**

- powierzchnia ogólna gruntów w gminie: 7 245 ha;
- użytki rolne razem: 5 545 ha, w tym grunty orne: 4 388 ha,
- sady: 126 ha, łąki: 639 ha pastwiska: 392 ha,
- lasy i grunty leśne: 621 ha,
- pozostałe: 1 079 ha.

b) indywidualne gospodarstwa:

- powierzchnia ogólna gruntów: 4 535 ha;
- użytki rolne razem: 4 146 ha;
- grunty orne: 3 174 ha;
- sady: 97 ha;
- łąki: 543 ha;
- pastwiska : 332 ha;
- lasy i grunty leśne: 71 ha;
- pozostałe: 318 ha.

*) dane Urzędu Gminy z 1999r.

Ważniejsze dane o powiecie chełmińskim i gminach.

Stan na dzień 1.01. 1998 r.

Powiat Gminy	Ogólna pow. gruntów	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty	Gospodarstwa indywidualne		
		Razem	Grunty orne	sady	łąki	Pastwiska trwałe			Ogólna powierzchnia gruntów	W tym Użytki rolne	W tym grunty orne
W hektarach											
Chełmiński	52762	42324	36835	455	2975	2059	3 367	7 071	34844	32273	28112
Miasto Chełmno	1 386	655	483	21	53	98	51	680	603	523	418
Gm. Chełmno	11405	7837	5451	110	1607	669	1362	2206	7470	6661	4768
Kijewo Król.	7219	6506	5913	54	277	262	119	594	5341	5117	4659
Unisław	8620	7603	7166	54	139	244	17	1000	7474	6974	6660
Papowo Biskupie	7044	6439	6176	25	66	172	36	569	4130	3943	3760
Stołno	9843	7739	7258	38	183	260	1161	943	5318	5014	4674
Unisław	7 245	5 545	4 388	153	650	354	621	1079	4508	4041	3173

Dane: WUS w Toruniu.

Wybrane dane o gospodarstwach indywidualnych w gminie:

- działek rolnych do 1 ha użytków rolnych: 218 szt. (liczba gospodarstw);
- indywidualnych gospodarstw rolnych: 406 w tym do 1 ha użytków rolnych 123 szt. w tym
- powyżej 50 ha użytków rolnych: 2 szt.;
- przeciętna powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego 10,6 ha w tym użytków rolnych 9,5 ha;
- liczba ciągników 469 szt.;
- powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik w ha: 8,4.

Powierzchnia gleb w gminie.

Jednym z głównych zagrożeń dla gleb gminy Unisław jest degradacja chemiczna i fizyczna.

Degradacja chemiczna, postępująca bardzo powoli ale sukcesywnie, wiąże się przede wszystkim z intensyfikacją rolnictwa, które w całym byłym województwie toruńskim utrzymywało się od lat na bardzo wysokim poziomie. Miernikiem tego zjawiska było pierwsze miejsce w Polsce w zużyciu nawozów mineralnych wynoszące w roku 1994 aż 159,1 kg /ha czystego składnika NPK, przy średniej krajowej 71,1 kg /ha NPK.

Symptomy procesów degradacyjnych zauważalne są zwłaszcza na glebach, na których gospodarowały PGR-y. Tereny te bowiem zostały skażone nawozami mineralnymi i gnojowicą do tego stopnia, że wody drenarskie nie odpowiadały normom czystości wód powierzchniowych.

W ostatnich latach jednak, jak się wydaje, można obserwować polepszenie sytuacji w wyniku spadku zużycia nawozów, co wiąże się w głównej mierze z ich wysokimi cenami.

Na terenie gminy degradacja fizyczna gleby jest związana z usprzętowieniem

rolnictwa, a częściowo jest tworzona przez erozję. Ma na to wpływ duże odlesienie oraz niezbyt urozmaicona rzeźba terenu. Niszczenie gleby w wyniku pozyskiwania kruszywa nie stanowi problemu z uwagi na małe zasoby udokumentowanych złóż.

W latach 1994-96 Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Bydgoszczy na terenie gminy przeprowadziła szereg badań chemicznych, których wyniki można uznać za korzystne. Przedmiotem tych analiz była zawartość w glebie makroelementów, mikroelementów oraz metali ciężkich. Dla oceny zawartości przyswajalnych form makroskładników wprowadzono do praktyki rolniczej 5 klas zasobności:

⇒bardzo niska – niska.

⇒niska

⇒średnia

⇒wysoka.

⇒bardzo wysoka.

Jak wynika z tabeli - gmina Unisław posiada jedne z lepszych gleb pod względem zasobności w podstawowe składniki pokarmowe. Z roku na rok obserwuje się jednak spadek zawartości magnezu w glebie ze względu na brak lokalnych nawozów magnezowych. Obecnie gmina posiada ok. 49% powierzchni użytków rolnych o niskiej i bardzo niskiej zasobności magnezu, podczas gdy w kraju udział tych gleb stanowi ok. 39%. Również zawartość mikroelementów w glebie ma również ogromne znaczenie w uprawie roślin specjalnych, i niektórych popularnych upraw (zboże, buraki i plantacje nasienne). Do szczególnie wrażliwych na niedobory tych składników należą:

- buraki, rośliny nasienne – bor.
- zboża, trawy – miedź.
- ziemniaki, kukurydza – cynk.

Zawartość tych pierwiastków szczególnie boru i miedzi w badanych glebach jest niewielka.

Zawartość przyswajalnego fosforu, potasu i magnezu (w % powierzchni użytków rolnych)

	Zawartość fosforu					Zawartość potasu					Zawartość magnezu				
	b. niska	niska	śred.	wys.	b.wys.	b. niska	niska	śred.	wys.	b. wys.	b. niska	niska	średni a	wysok a	b. wys.
Unisław	2	17	32	26	23	7	26	36	15	16	16	33	26	15	10
Srednia dla woj. tor	3	17	29	26	25	6	24	34	17	19	13	26	29	16	16
Polska	13	28	25	16	18	19	28	26	12	15	18	21	26	15	20

Zawartość przyswajalnych mikroelementów (w % UR)

	Bor			Miedź			Cynk		
	niska	średnia	wysoka	niska	średnia	wysoka	niska	średnia	wysoka
Unisław	91	7	2	38	53	9	5	60	35
Srednia dla woj.	82	14	4	49	47	4	10	60	30
Polska	73	23	4	36	50	14	11	54	35

Ponadto obok wielu pierwiastków niezbędnych dla prawidłowego rozwoju roślin, ludzi i zwierząt, w glebie stwierdzono szereg pierwiastków obojętnych lub wręcz szkodliwych, takich jak: ołów, kadm, nikiel, siarka. Przy nadmiernych ilościach pierwiastki te mogą bowiem gromadzić się w glebie w formie przyswajalnej przez rośliny i w ten sposób włączane są w łańcuch pokarmowy.

Dla celów praktyki rolniczej zastosowano 5-cio stopniową skalę zanieczyszczeń.

O - zawartość naturalna

I - zawartość podwyższona

II - słabe zanieczyszczenia

III - średnie zanieczyszczenie

IV - silne zanieczyszczenie

V - bardzo silne zanieczyszczenie

Posługując się tą skalą należy stwierdzić, iż w glebach gminy występują w ilościach naturalnych takie pierwiastki jak kadm, ołów, nikiel, miedź, cynk. Podwyższona zawartość siarki najprawdopodobniej jest związana z łatwym przenoszeniem się tego pierwiastka z wiatrem.

Zawartość niektórych metali w glebach (w mg /kg) oraz udział gleb w poszczególnych klasach zanieczyszczeń.

Pierwiastek	Ilość prób	Zawartość			Procentowy udział gleb w poszczególnych klasach				
		Min	Max	Srednie	0	I	II	III	IV
Kadm	20	0,07	0,40	0,19	100	-	-	-	-
Ołów	20	5,6	25,6	12,08	100	-	-	-	-
Siarka	20	0,6	8,15	1,52	-	80	10	5	5

Miedź	20	0,65	8,70	4,40	100	-	-	-	-
Nikiel	20	2,7	11,2	7,25	100	-	-	-	-
Cynk	20	3,4	48,3	25,92	100	-	-	-	-

Badania wykonane przez stację Chemiczno-Rolniczą wskazują również na potrzebę wapnowania gleb gminy Unisław w związku z ich odczynem pH.

Potrzeby wapnowania gleb (w % powierzchni użytków rolnych).

	Konieczne	potrzebne	wskazane	ograniczone	zbędne
Unisław	19	13	14	15	39
Dla woj.	14	11	14	16	46
Dla Polski	35	17	15	12	21

Odczyn gleb użytkowanych rolniczo (w % pow. UR)

	Odczyn pH				
	do 4,5 b. kwaśny	4,6 – 5,5 kwaśny	5,6 – 6,5 l. kwaśny	6,6 – 7,2 obojętny	pow. 7,2 zasadowy
Unisław	12	16	29	32	11
Srednia dla województwa	9	22	32	32	5
Srednia dla Polski	28	31	24	14	3

Na terenie gminy nie zanotowano podwyższonej zawartości pierwiastków radioaktywnych w glebie.

b) Słabości gminy:

- niski udział lasów i wód w większości obrębów (621 ha lasów);
- brak gospodarstw ekologicznych (atestowanych);
- kojarzenie rolnictwa ekologicznego z metodami prymitywnymi;
- brak zainteresowania przetwórstwem i innymi działaniami towarzyszącymi rolnictwu ekologicznemu;
- słaby system informacji na wsi i w gminie oraz małe zainteresowanie rolników informacją.

Strategia rozwoju turystyki i rekreacji

a) Zalety predestynujące gminę do rozwoju turystyki i rekreacji:

- położenie gminy w Wielkoprzestrzennym Systemie Obszarów Chronionych Województwa Kujawsko Pomorskiego i wydzielenie na jej terenie obszarów: Chelmińskiego Parku Krajobrazowego;
- jakość walorów krajobrazowych i ich duże zróżnicowanie przestrzenne (urzeźbienie, małe naturalne ciekły, występowanie licznych obiektów widokowych)
- atrakcyjnych starodrzewów, występowanie zabytków kultury materialnej itp.);
- niski stopień degradacji środowiska przyrodniczego;
- duże zasoby pracy;
- rozwinięta sieć dróg w gminie;
- wzrost, w ostatnich latach, wydatków na modernizację i budowę infrastruktury technicznej w gminie;
- występowanie urozmaiconych elementów krajobrazu (m.in. PKDDW, parki podworskie, obiekty zabytkowe itp.).

b) Do głównych słabości gminy w rozwoju turystyki i rekreacji można zaliczyć:

- brak informacji i promocji gminy na szerszym obszarze;
- brak tradycji w łączeniu pracy w rolnictwie z prowadzeniem obsługi ruchu turystycznego i wypoczynku;

Porównanie atutów i słabych stron gminy z zewnętrznymi szansami i zagrożeniami wskazuje na to, że należy w gminie maksymalizować stopień wykorzystania atutów w kierunku rozwoju turystyki i rekreacji, gdyż warunki zewnętrzne stwarzają taką okazję.

Strategia rozwoju agrobiznesu

a) Zalety predestynujące gminę do rozwoju agrobiznesu:

- dobra jakość gleb i wysoki stopień zmeliorowania gruntów;
- brak zagrożeń ekologicznych;
- duże zasoby pracy;
- wysoka kultura rolna;
- dobry poziom infrastruktury technicznej;

b) Do głównych słabości gminy można zaliczyć:

- ograniczone możliwości finansowe gminy;
- mała liczba gospodarstw specjalistycznych;
- powolny proces restrukturyzacji gospodarstw rolnych;
- brak podmiotów świadczących usługi produkcyjne dla rolnictwa;
- brak doświadczeń producentów w marketingu żywnościowym;
- brak związków kooperacyjnych i integracyjnych w agrobiznesie;
- niska zdolność producentów rolnych do samofinansowania się.

Przedsiębiorstwo Usług i Inicjatyw Gospodarczych „SZKUTA” S.A. w Toruniu